

di regula directiua humani intellectus in artibus & scientiis inuenirentur, datum est nobis ab auctore nature Aris, qui suo penè diuino ingenio primus logicam veram inuenit, & secundum omnes partes ordinavit ac perfecit, ut declarabimus infra diuidentes logicam descripdam ab Aris, in partes: & assignabimus eorum sufficientiam. Quoniam igitur Aris, hanc primus inuenit & perfecit, ideo ut primo inuentori gratia habeantur sunt. Quod & ipsi intuit in fine 2. Elen. dicens. De rhetorica erant multa & antiqua dicta. De syllogismis autem omnino nihil habuimus prius aliud dicere quam quod attritione querentes per multum tempus laborauimus. Si autem videtur nolles considerantibus velut ex his quæ à principio erant habent artem hanc sufficientem super alia negotia, quæ ex traditione adiuta sunt, reliquum erit omnium veritatem vel eorum, qui audierunt hoc opus, omissis quidem artis indulgentiam, inuentis autem multis habere gratias. Hæc de præsenti cap. dicta sint.

C A P. II. *Quid sit logica vel dialectica.*

In 2. cap. ordo doctrinæ requirit ut manifestemus quid sit logica sive dialectica. Oportet enim in unaquaque arte & scientia præcognoscere quid significetur per nomen illius Scientiæ, & artis, de qua tractandum est, alter addiscens semper per incognita tendere. Verum antequam descendamus ad veram logicæ diffinitionem, præcise te oportet quid sit propriæ diffinitione, & quomodo differat à descriptione, & etymologia, & interpretatione: Deinde deuenimus ad propostum nostrum.

Quid sit definitio. Tu igitur aduerte quid in doctrina Arist. Diffinitio, est oratio indicans quid sit res per essentialia id est, per ea quae sunt de essentia, & substantia rei, & sine quibus rei natura dari non potest. & haec est vera, & propriissima diffinitio. V.g. Homo est animal compositum ex corpore humano, & anima rationali: haec est vera diffinitio, quoniam dicit, & manifestat naturam hominis sufficenter, & facit ipsum diffinire a quolibet alio animali; & datum per substantialia hominis, qua sunt corpus humanum, & anima rationalis, & utrumque est substantia. Diximus qd diffinitio est oratio, quoniam solus vnu terminus non facit diffinitionem, sed operat saltem esse duos, quorum vnu sit genus, tanquam magis communis, & alter differentia conuertibilis cum diffinito, ut tibi declarabimus in tract^e de pdicabilibus. Requiritur & copula: id est, verbum substantium, vt prædictetur diffinitio de diffinito, vt hic, Homo est animal rationale homo est diffinitum, animal rationale, est diffinitio. Per hanc est prædictetur diffinitio de diffinito, ex consequenti constat qd diffinitio est oratio. Diximus indicans quid sit res per essentialia, vt distinguatur diffinitio vera a descriptione, & etymologia, & interpretatione. est enim descriptio oratio indicans quid sit res per accidentalia propria: i. quod foli de scripto conueniunt, vt descriptio hominis est haec: Homo est animal statura recta, risibile, & beatificabile, nam statuta corporis recta, & risibilitas, & beatificabilitas sunt proprietates consequentes solam naturam homini. Quid autem sit rei proprietas, & quomodo emanat a forma rei & eius specifica differentia dicemus in tract^e de pdicabilibus.

Etymologia verò est manifestatio vnlus termini minuti addicenti per alium terminum magis noctum, & priuotum apud eundem: itando tamen in eodem idiomatico, quando exponimus hunc terminū sol, quasi solus lucens: & celum, quasi omnia inferiora celans, sive tegens: & lepus, quasi animal pedum.

Interpretatio autem est unius termini declaratio ex uno idiomate in alio, ut Kyrios Græcè, est dominus Latinè, & physis Græcè, est natura Latinè. & in hoc sensu omnis fermento ex uno idiomate versus in aliud dicuntur interpretatus, & verso est translatio sive interpretatio, & vertens dicitur interpres, sive translator. Constat igitur quomodo per lyfentia differt vera diffinitio a descriptione, & etymologia, & interpretatione.

His declaratis accedendum est ad diffinitionem veram logicæ, & descriptionem, & etymologiam, & interpretationem.

Logica Quantum ad veram diffinitionem sic vniuersaliter dif-
fundit. Eritur. Logica est sciencia rationalis diffinitionis.

Dicitur **scientia rationalis**, ut distinguitur à scientiis, & artibus realibus: quales sunt physica, mathematica, & metaphysica, &c. Quare autem, & quomodo sit **scientia rationalis** declarabitur tibi in cap.

Dicitur discretiva veri à falso , vt in hoc distinguatur à
ceteris species scientiarum rationali , quae sunt grammatica,
rhetorica, & poetica. Nam grammatica versatilis , &
regulat intellectum circa sermonem congruum , & incon-
gruum. Rhetorica circa sermonem comptum , & incom-
putum, sive ornatum, & inornatum. Poetica circa sermonem de-
letabilem, & indelectabilem. Logica vero facit intellectum
discernere inter sermonem verum & falso. Nam ut tibi
declarabitur, per logicam scire posceris, quæ oratio sit vera,
aut falsa. Idem intellige de diffinitione , de diuisione , de
consequientia , de syllogismo , de quoconque alio modo ar-
gumentandi. De vero autem , & falso grammaticus , vt
grammaticus , similiter rhetoricus & poeta vt sic , non cu-
rant. Sufficit enim grammatico si orationem congruam fe-
cerit , & rhetorico si ornatam , & poetæ si delectabilem. Si
autem cum hoc sit vera , erit sibi per accidens .

Quantum ad descriptionem, sic describi consuevit, Logica est omnium artium, omnium scientiarum aptissimum instrumentum, fine qua nulla ars, nullaque scientia perfecte sciri potest. & hoc quidem descriptio sequitur ex pramissa definitione. Nam sicut ex eo quod homo est animal rationalis essentia, sequitur quod sit animal risibile, & disciplinabile ut proprium sibi, ex eo quod logica est scientia rationalis dilectionua veri & falsi, sequitur ut sibi proprium, quod sit nostro intellectui in acquirendis ceteris artibus, & scientiis aptissimum instrumentum. Huic descriptioni conponat ea quae solet scribi diu Augustino, & hec est, Logica est ars artium, & scientia scientiarum, qua aperta omnes aperiuntur, & qua clausa omnes aliae clauduntur. Eadem concordat ea, quae formatur à Petro Hispano in principio summularium fvarum sub nomine dialectica. Sumit autem dialecticam pro totalogica, & non pro parte topica, de qua acturi sumus in octavo tract. Sic autem describitur eam. Dialectica est ars artium: id est, directiū intellectus ut regulā acquirendi alias artes, & scientias scientiarum: id est, directiū eodem modo intellectus in acquirendis aliis scientiis, ad omnium methodorum, id est, scientiarum principiis viam habens. Nam logica dat nobis viam, & modum cognoscendi principia aliarum scientiarum: ex principiis autem cognitis acquireimus scientiam pendenter ex principiis cognitis per logicam. Via autem, quam dat nobis logica ad cognoscendum principia omnium scientiarum, est ars diffinitiva, difinitoria, inducitoria, argumentativa, de quibus omnibus pertractat logica, vt declarabimus in locis suis.

Et aduerte, quod sc̄ientias appellat methodos. Est autem methodos proprius apud Gr̄ecum, quod Latinus propriè appellat callem: est autem cialis via stricta, breuis & recta, citò ducens viatorem ad optimatum terminum. Transumptiuè igitur scientia acquisita per logicam dicuntur methodionum per logicam breui tempore, & recte ac verè ad discurrū. Hinc patet, q̄ qui absque logica docēt, aut dictat, & scribunt, & qui addiscunt. Semper inordinatè, & infinita prolixitate procedunt, nec vñquam ad veram, & firmam rei notitiam perueniunt, nec s̄e in dubiis resoluere, nec contra impugnantes se defendare possunt. Optimum est et ḡo ante omnes scientias logicam acquirevere, nec cum logica vele alias simul acquirere. Dicit enim Aitifor. in 2. Meta physica q̄ absurdum est simul querere scientiam, & modum sciendi, & per modum sciendi, ut dicit Commentator Averroes, intendit logicam, quæ dat modos generales, & regulas, secundum quas in qualibet scientia procedendum est. Has autem regulas docebimus in tractatu sexto, & septimo, & octavo, & decimo. Constat igitur tibi quid sit logi-
ca diffiniunt, & descrip̄tū.

Quantum ad etymologiam, & interpretationem eius, aduerte, quod logica quantum ad id, à quo nomen imponit tur apud Græcum, interpretatur de seruione scientia apud Latinum: est enim logos sermo, ethicos scientia. & vt sic nisi aliud addatur communis est grammatica, & rhetorica, & poetica, & logica propriè dicta. Omnes enim sunt scientiae de sermone, sed diuersa ratione, ut docimus supra.

f Quantum autem ad illud cui nomen imponitur; inter-
fo - pretanda est logica scientia de sermone vero, & falso, &
& - sic est scientia distincta à grammatica, & rhetorica, & poe-
et - tica, contenta tamen sub logica vniuersitatem dicta, vt est
io - scientia de sermone &c. Et, quantum considerare ac per-
- tractare habemus de logica directiva veri, & falsi, &